

О МЕЋУПРОСТОРИМА У ОДБРАНИ

Савремена одбрана организоваће се и изводити по правцима, тако да ће међупростори бити редовна појава. С друге стране, међупростори су условљени и потребом растреситости борбеног поретка јединица, па и мањих, ради заштите од дејства нуклеарног наоружања. И најзад, нужни су због потребе да се поједини рејони, односно објекти, важнији за браниоца упорније бране на рачун мање важних. То значи да ће се међупростори јављати између појединих праваца, али и у зони једног правца (тактичког) између одбранбених рејона мањих јединица.

Пошто ће одбрана бити организована по групном систему, то ће њен скелет чинити одбранбени рејони и одвојени одбранбени рејони чета и водова. Оваква структура и карактер одбране условљавају међупросторе који ће се јављати и између водова и биће знатно шири него досад.

Ширина међупростора не може се прецизирати за одређене јединице, али је логично да ће између нижих јединица бити мања и обратно. Величина односно ширина међупростора зависи, пре свега, од карактера земљишта, што значи да ће, ако је земљиште маневарско, тј. проходно, међупростори бити ужи, и обратно, тј. ако је земљиште више испресецано, пошумљено, односно мање проходно, међупростори ће бити шири. Ово због тога што је мања вероватноћа да ће нападач упућивати снаге на овакав земљишни појас. Даље, на ширину међупростора утичу: могућност тучења ватром из суседних рејона, обимност изведеног запречавања, могућности дејства нападача, ширина одбранбеног рејона дотичне јединице, њен задатак и циљ одбране. Значи да ће међупростор бити шири ако се одбрана изводи са мање упорности и када се јединица брани на помоћном правцу, а ужи кад је јединица на тежишту одбране; није искључено да понекад тај међупростор неће ни постојати. Према томе, за ширину међупростора не би се могле дати норме, већ само извесна оријентација.

Међупростори у савременој одбрани утичу на ширину рејона одбране и од њихове величине зависи умногоме ширина рејона односно зоне. Међутим, зна се да ће нападач тежити да своје делове убаци кроз међупросторе у браниочеву позадину, због чега су они осетљиви и врло важни за браниоца. Постојање међупростора, поред

остаљих чинилаца који на то утичу, намеће потребу да одбрана буде дубока и еластична како би се брзо парирали непредвиђени поступци нападача.

Када је реч о међупросторима, има извесних нејасноћа, боље речено, овај се појам различито схвата и тумачи. Конкретно, у теорији и пракси спорно је:

1. — да ли је то простор између одбранбених рејона које бране одговарајуће јединице, или је то део рејона дотичне јединице, или двеју јединица, а не поседа се снагама;

2. — да ли је међупростор онај земљишни појас који се само осматра, контролише и туче ватром, или се тај појас и брани мањим јединицама (одељењем, водом) па — кад је у питању већи међупростор — и већим јединицама;

3. — ко је одговоран за међупростор, да ли старешина дотичне или степен више јединице.

Међупростор је земљишни појас који има своју ширину и дубину, непосредан је снагама у почетном распореду, а налази се између земљишних објеката, тј. одбранбених рејона одговарајућих јединица. Према томе, то није део одбранбеног рејона, те мишљење да је у границама рејона, изгледа има мање оправдања. Ако би то био део рејона и бранио би се слабим снагама, онда уствари међупростор не би ни постојао. Истичем да је то непосредан простор у почетном распореду при организовању одбране, што значи да у току извођења одбране може бити поседнут снагама и средствима суседних рејона или из дубине одбране у циљу спречавања нападача да у том земљишном појасу испољи своја дејства, као што је убацивање и сл.

Друго питање је такође интересантно. Логично је да се међупростор не поседа снагама, тј. живом силом и борбеним средствима, али се у исто време намеће потреба, пре свега, за његовим осматрањем, затим тучењем ватром и контролисањем патролама и објавницама, нарочито ноћу или на пошумљеном земљишту. Према томе, ужи међупростори (између водова и чета) неће се поседати снагама, јер за то нема ни потребе, пошто се могу успешно тући ватром (у првом реду митраљеском), а, с друге стране, лако их је осматрати и контролисати. Сем тога, кад су у питању ови међупростори, у случају потребе може се врло брзо интервенисати из дубине или са бочних страна.

Међутим, познато је да ће између правца којима су дејства строго каналисана, а који су раздвојени дубоким јаругама или јако испресецаним и пошумљеним земљиштем, ширина међупростора понекад бити и око 5 км. У тим случајевима намеће се потреба да се одвоје снаге које би биле одговорне искључиво за контролу и одбрану међупростора. Овде међупростор ваља схватити као ширу земљишну просторију између два правца који се бране јачим снагама, а поседаће се мањим или знатно слабијим снагама. Њихова јачина зависиће, пре свега, од могућности убацивања нападачевих снага, тучења ватром из

суседних рејона и из дубине, извођења радова на запречавању и сл. Оријентирно, у таквим међупросторима не би смеле бити снаге слабије од вода, а у највише случајева биће јаче.

Према томе, међупросторе преко којих се може одржавати ватрена веза пушкомитраљезима и митраљезима, као и другим пешадиским средствима, не би требало поседати снагама. Код оних међупростора, пак, где се таква ватра не може остварити, било би потребно одређивати снаге са задатком да их контролишу и бране.

Што се тиче питања ко је одговоран за међупростор, мишљења сам да треба да се пође од тога да у савременом рату неће бити оних класичних спојева нити ће, начелно, између нижих јединица, закључно са четом, постојати граница. Из искуства Другог светског рата познато је да је после првог удара нападача нестајало тих граница. Тим мање ће бити неопходне у евентуалном будућем рату у којем ће продори нападача бити дубљи и дејства бржа. То ниуком случају не значи да се те јединице неће чак и чвршће наслањати једна на другу у својим одбранбеним рејонима. Међутим, кад међупростори буду постојали, а то ће бити најчешће, за њихово обезбеђење између водова одговарао би један, а допуњавао га други вод. Исти је случај и са међупросторима између чета, као и између виших јединица. Обезбеђење међупростора, тј. ватрену заштиту, запречавање, осматрање, контролу патролама, објавницама и др. регулисао би између водова командир чете давањем одређених задатака, између чета њихов првопретпостављени итд., дакле, увек старешина степен више јединице. Сем тога, тај старешина би у случају потребе интервенисао и својим средствима и снагама, пре свега, маневром ватром, а по потреби и снагама. Могућно је исто тако да се међупростор и дели између јединица, али би то изгледало као да се тај део земљишта укључује у рејон одбране. У том случају одговарајућа јединица не би посела део свог одбранбеног рејона, а то значи да не бисмо имали међупросторе између рејона, већ у оквиру одбранбеног рејона. Слабост овог решења је у томе што се међупростор подједнако дели свима, иако јединице немају подједнако важне задатке, те би било најприродније да се обезбеђењем међупростора оптерети, начелно, јединица ван тежишта одбране.

Најзад, могућно је и решење да за међупростор између нижих јединица одговара старешина степен више јединице. Ово решење имало би тај недостатак што дотични старешина ионако има доста елемената борбеног поретка и што би овај задатак захтевао његову пуну пажњу, и то сваког момента. Притом би се неке старешине морале бринути и о два до три међупростора, због чега би се њихове тешкоће још више заоштриле.

Познато је да међупростори утичу негативно на одбрану, њену организацију и извођење и да претстављају једну од већих слабости савремене одбране. Ово због тога што је чине осетљивом, откривају бокове, чиме стварају могућност отсецања и, најзад, појачавају осећај

изолације. Све то указује на могућност убацивања делова нападача (уколико открије међупросторе) у одбрану, удара на бокове, обухвата, отсецања итд. Отуда је одбрана међупростора један од најважнијих проблема и зато се намеће потреба да се како до почетка борбе тако и у току извођења одбране предузму мере за осматрање, контролу и одбрану међупростора. Те мере биле би следеће:

1. — До почетка борбе:

— извиђати и осматрати испред међупростора и у самим њима, јер постоји могућност убацивања нападачевих делова, нарочито ако је у непосредном додиру с браниоцем;

— припремити ватру из суседних рејона (који се јаче бране) лаког пешадиског наоружања, а по могућности и артиљерије; по потреби организује се и ватра против тенкова и оклопних транспортера, ако је у питању проходно земљиште;

— врши се запречавање минско-експлозивним и другим препрекама које се туку пешадиском и артиљериском ватром;

— шири међупростори по могућности се бране — контролишу мањим јединицама, пре свега аутоматичарима;

— ноћу се и мањи међупростори контролишу патролама и објавницама.

2. — У току извођења одбране:

— појачати осматрање и извиђање, а нарочито у међупросторима;

— спречавати убацивање нападачевих јединица ватром, а по потреби и снагама;

— вршити покретно запречавање повезано с ватром;

— интервенисати резервама у случају убацивања јачих непријатељских снага;

— повезивати отпор на преградним положајима — линијама за суседне рејоне одбране или са ослонцем на њих изводити активна дејства.

Ако је реч о одбрани међупростора, за поједине степене јединица углавном важе изнета начела, стим што их треба саобразити ситуацији, јединици и њеним могућностима, земљишту итд. Међутим, треба истаћи која то јединица може у свом одбранбеном рејону имати непосредан међупростор. Свакако да је то чета. Ово тим више што вод може успешно водити борбу чак и ако се нађе ван састава чете. Према томе, одбранбени рејон вода био би готово редовно без међупростора. Тиме није искључено да би и вод, зависно од земљишта (јачо испресецано, планинско и сл.), могао имати међупростор између положаја одељења. Међупросторе у оквиру чете водови би, пре свега, осматрали и обезбеђивали ватром пушкомитраљеза и митраљеза. Осим тога, они би се по потреби тукли ватром тежих оруђа, било формациских или којима се чета ојачава, и вршило би се запречавање. Иако је јединица одговорна за одбрану међупростора, ипак је улога претпостављеног старешине врло важна. Он може да одбрану међупростора допуњује маневром ватре артиљерије, допуном запречавања и интервенцијом снага из резерви, нарочито у току извођења одбране, ако је то нужно.

Као што је већ истакнуто, у одбранбеној зони виших јединица међупростори могу бити знатно шири. Зато се јавља потреба за њиховим затварањем одговарајућим снагама. Те би снаге биле одговорне искључиво за контролу и одбрану међупростора. Ширина таквих међупростора још се мање може прецизирати, пре свега, због тога што ће већа јединица бранити знатно ширу зону. С друге стране, она зависи и од раздвојености праваца, њихове међусобне везе, карактера земљишта и могућности дејства нападача. То значи да ће се ширина међупростора одређивати посебно у свакој конкретной борбеној ситуацији, као и да ће се, на рачун простора који се слабије бране, одређени важнији објекти бранити упорније и јачим снагама.

У току извођења одбране, поред постојећих, ствараће се и нови међупростори (бреше) дејством атомског оруђа. Њихова величина зависи од снаге атомске експлозије, тј. од снаге пројектила — бомбе. Ти новостворени међупростори чине одбрану још слабијом и осетљивијом, тим више што су знатне снаге избачене из строја и што ће нападач одмах тежити да експлоатише дејство својих атомских пројектила, пре свега брзим оклопним јединицама. Ово браниоца тера да још у току припреме предвиди и цени варијанте дејства нападача и могућности употребе атомских средстава према тим варијантама, да у вези с тим построји еластичан борбени поредак и да предузима све мере заштите снага и средстава. У случају атомског удара бранилац предвиђа и предузима опсежне мере као што су:

— затварање бреша на периферији атомске експлозије и организовање отпора снагама из резерве и преосталим снагама;

—отклањање последица атомске експлозије код преосталих снага које су претрпеле атомски удар;

— повезивање отпора преко преградних положаја за суседне одбранбене рејоне;

— покретно запречавање на новој линији отпора.

Ове задатке ће извршавати снаге из дубине, тј. резерве (опште и друге), преостали делови и јединице које нису захваћене атомском експлозијом. Значи, у циљу затварања новопојављених међупростора — бреша бранилац помера борбени поредак. Његова интервенција мора бити брза, тим пре што се зна да ће нападач извршити атомски удар по најважнијим објектима одбране.

Поред овог, треба нешто рећи и за међупросторе, односно отстојања између појединих положаја. С обзиром на противатомску заштиту, као и због потребе за ватреном подршком из дубине, отстојања између положаја су 2—3 км. Међутим, биће случајева када ће она бити и већа због карактера земљишта и удаљености појединих земљишних линија погодних за одбрану. И такви међупростори бране се у току извођења одбране, првенствено снагама које се повлаче са претходног положаја, уколико се у почетном распореду, при доношењу одлуке за одбрану, не могу одредити снаге и средства. При анализи одбране ових међупростора, ако их тако можемо назвати, види се да,

уствари, постоји земљишни појас, у почетном распореду непосреднут, али који је у току борбе нужно искористити за давање отпора у циљу трошења ударне моћи нападачевих снага. Ту није реч о већ анализираним међупросторима између одбранбених рејона или праваца, већ о земљишној просторији која има већу ширину од дубине и налази се у дубини одбране. Према томе, сам термин неће бити споран нити је у конкретном случају битан, већ је важно то да се искористи и најмањи простор за пружање отпора ако за то постоје одговарајуће могућности и услови. Разумљиво је да ће тај простор бити непосреднут или слабије поседнут на помоћним правцима одбране. Међутим, на тежишту одбране он ће бити засићен, односно поседнут артиљеријом за подршку, на њему ће бити уређене противоклопне линије са којих ће дејствовати противоклопни одред, оклопна резерва и сл. Сем тога, предвидеће се дејство и пешадиских снага, било да се у току извођења одбране организују заседе или нове линије отпора. Такво дејство неопходно је предвидети и при извођењу одбране на помоћним правцима, када је простор између положаја мање поседнут било каквим снагама у почетном распореду.

Обезбеђење спојева и бокова такође је непосредно везано за обезбеђење међупростора. За обезбеђење споја (ако не постоји простор који се не брани, тј. међупростор) одређују се потребне снаге и средства, као и старешина одговоран за спој.

Што се тиче бокова, они се начелно ослањају на јаче природне препреке и властите јединице. Међутим, биће случајева кад се неће моћи обезбедити. Тада ће се организовати преградни положаји који ће имати врло велик значај уопште, а посебно за обезбеђење бокова. Они се поседају најпотребнијим снагама. Осим тога, планира се дејство резерви (другог ешелона) и артиљерије у циљу спречавања обухвата, а свестрано и непрекидно извиђање и осматрање су радње које бранилац никад не сме изгубити из вида.

Из досад изложеног могло би се закључити следеће:

— Међупростори су при организовању одбране нужни, с једне стране, ради заштите од дејства нуклеарног наоружања, а са друге, због потребе да се поједини рејони упорније бране на рачун мање важнијих.

— Међупростори негативно утичу на одбрану и претстављају једну од њених слабости, чине је осетљивом и због тога се мора поклонити пуна пажња њиховој контроли и одбрани. Начин одбране и контроле зависиће од тога о којој је јединици реч, заправо, о међупростору које јединице, и од конкретне борбене ситуације.

— Ширина међупростора не може се прецизирати за одређене јединице. Може се дати само оријентација, али не и норма. На ширину међупростора утичу карактер земљишта, могућност браниоца да их штити ватром, снагама и да врши запречавање, задатак и циљ одбране и могућност дејства нападача. Ширина међупростора ће утицати на ширину и дубину одбранбеног рејона односно зоне.

— У току извођења одбране, поред постојећих, ствараће се и нови међупростори (бреше) дејством атомског оружја. Отуд потреба

за проценом могућности употребе атомских средстава по варијантама дејства нападача. С тим у вези потребно је постројавати еластичан борбени поредак и предвидети мере после атомског удара.

— Постоје различита мишљења о томе ко одговара за међупросторе и како се они бране. Највише оправдања имало би, сматрам, схватање да се међупростор (оријентирно) ширине до 1 км начелно не затвара снагама већ само контролише, а за веће, поред других обезбеђења, одређиваће се и потребне снаге за њихову контролу и одбрану. Изгледа да је најбоље решење да их обезбеђује једна јединица, а сусед допуњује. С друге стране, старешина степен више јединице интервенише својим снагама у случају потребе.

— Истиче се да и мање међупросторе ноћу и на пошумљеном земљишту треба контролисати.

— Биће случајева када при организовању одбране неће бити међупростора односно они ће бити незнатни, те ће се одбранбени рејони чвршће ослањати један на други. Ово се односи, у првом реду, на тижисте одбране.